INGEKOMEN 31 AUG. 2026

hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Provincie Noord-Holland
Gedeputeerde Staten
Postbus 3007
2001 DA HAARLEM

Datum	Uw kenmerk	Contactpersoon
21 augustus 2026		J.W. Huizinga
Dossiernummer	**Registratienummer**	**Telefoonnummer**
HHNK/26002668	26.0985853	072 582 7247

Geachte Leden van Gedeputeerde Staten,

Op 29 mei 2026 heeft Mobilisation for the Environment (MOB) aan gedeputeerde mevrouw Gielen een rapport aangeboden over de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen in het Natura 2000-gebied Het Zwanenwater. Het rapport beschrijft de vondst, op basis van openbare data, van tientallen toegestane en inmiddels niet meer toegestane bestrijdingsmiddelen in de periode 2020-2024. Omdat Het Zwanenwater hoger ligt dan de omgeving, wordt gesuggereerd dat deze stoffen via verwaaiing vanuit de omliggende landbouwgronden in het gebied terecht zijn gekomen. Het rapport van MOB heeft geleid tot een tegenrapport van Stichting Agrifacts, waarin wordt gesteld dat sprake is van laboratoriumfouten, verouderde en inmiddels verwijderde gegevens en meetwaarden die buiten Het Zwanenwater zijn gemeten.

Het monitoren van stoffen, het duiden van meetresultaten en het zo nodig initiëren van vervolgacties is een verantwoordelijkheid van HHNK, in samenspel met de relevante stakeholders waaronder de provincie. De afgelopen weken hebben wij een zorgvuldig intern proces doorlopen om de rapportages van MOB en Agrifacts te duiden aan de hand van de meetgegevens, bevindingen en het geldende handelingskader.

In de bijlage treft u onze analyse, bevindingen en reflecties aan op zowel het rapport van MOB als de reactie van Agrifacts daarop. Samengevat komen wij tot de volgende conclusies:

- Het handelingskader is correct gevolgd en voor één stof is nadere opvolging noodzakelijk;
- Een deel van de genoemde overschrijdingen was al gecorrigeerd in herziene rapportages;
- Sommige signaleringen zijn niet toetsbaar omdat de gemeten waarde onder de rapportagegrens ligt;
- Meerdere conclusies zijn gebaseerd op de uitzonderlijke meetserie van 7 maart 2022;
- Na verificatie in 2024 blijkt dat het laboratorium rond de meetserie van 7 maart 2022 technisch en procedureel correct heeft gehandeld;
- In het proces van monstername tot rapportage kan een incidentele afwijking nooit volledig worden uitgesloten. Bij sterk afwijkende resultaten dient volgens de huidige protocollen die in 2026 zijn aangescherpt te worden ingezet op herhaling van een meting dan wel op

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Postbus 250, 1700 AG Heerhugowaard
Stationsplein 136, 1703 WC Heerhugowaard

t 072 - 582 82 82
e post@hhnk.nl
w hhnk.nl

IBAN NL66 NWAB 0636 7537 78
btw-id: NL8113.36.487.B01
KVK 37161516

aanvullende monstername. Dat zou ook het geval zijn geweest met de meetserie van 7 maart 2022.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd voor uw beantwoording van het MOB. Uiteraard zijn wij graag bereid indien gewenst een nadere toelichting te geven.

Afgestemd op het proces van de provincie en de informatievoorziening met ons eigen bestuur zullen wij de memo 'Duiding chemische meetgegevens Zwanenwater 2020–2024' publiceren op onze website en daar het MOB en Agrifacts van op de hoogte stelen.

Hoogachtend,

namens het college van dijkgraaf en hoogheemraden,

waarnemend secretaris,

E.J.M. Plasmeijer

de dijkgraaf,

Ir. R.P.G. Bosma

Bijlage:

Memo 'Duiding chemische meetgegevens Zwanenwater 2020–2024'

Bijlage: Memo 'Duiding chemische meetgegevens Zwanenwater 2020–2024'

Het doel van deze memo is om een feitelijke en actuele duiding te geven van de gegevens die MOB in haar rapportage (26.1000773) heeft gebruikt, aangevuld met de bevindingen uit de analyse van Agrifacts (26.1000770). HHNK heeft beide rapportages gecontroleerd op basis van de eigen actuele dataset (AquaDesk 2020–2024) en presenteert in deze memo de resultaten van deze factcheck. Hiermee bieden wij helderheid over de meetresultaten, de datavalidatie en de wijze waarop HHNK deze signalen beoordeelt binnen het geldende handelingskader.

Bij HHNK meten we de waterkwaliteit met zorgvuldigheid, met controles in iedere stap van monstername tot analyse tot rapportage. Afwijkingen onderzoeken we, herstellen we en benutten we om van te leren. Hoewel absolute foutloosheid niet bestaat in kwaliteitsmonitoring, zetten we alles op alles om de betrouwbaarheid tot het hoogste niveau te brengen. Zo blijft onze monitoring robuust, ontwikkelt zij zich continu en steunen besluiten altijd op het totale beeld – nooit op één enkele meting.

1. Monitoring en kwaliteitsborging

Bij HHNK bewaken we de waterkwaliteit met grote zorgvuldigheid. Jaarlijks voeren we vele duizenden metingen uit volgens vaste protocollen, door geaccrediteerde laboratoria en controles in iedere stap van het proces. De resultaten zijn betrouwbaar en vormen de basis voor de toetsing aan wettelijke kaders en beleidsdoelstellingen en geven input voor de inzet van toezicht en handhaving.

In een proces met meerdere technische, praktische en organisatorische stappen – van monstername tot rapportage – kan een incidentele afwijking nooit volledig worden uitgesloten. Juist doordat we afwijkingen onderzoeken, herstellen en ervan leren, blijft onze monitoring robuust en wordt deze elke dag beter. Incidenten beschouwen we als onderdeel van de kwaliteitsborging waarin belangrijke besluiten altijd steunen op het totale beeld – nooit op één enkele meting. Het is van belang te benadrukken dat HHNK actief en zorgvuldig handelt wanneer signalen daar aanleiding toe geven.

2. Handelingskader

Het huidige handelingskader biedt duidelijkheid over hoe HHNK omgaat met het aantreffen van middelen, normoverschrijdingen en verboden middelen. Het is een kader in ontwikkeling, maar het vormt nu al de basis voor zorgvuldige en transparante opvolging:

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Postbus 250, 1700 AG Heerhugowaard
Stationsplein 136, 1703 WC Heerhugowaard

t 072 - 582 82 82
e post@hhnk.nl
w hhnk.nl

IBAN NL66 NWAB 0636 7537 78
btw-id: NL8113.36.487.B01
KVK 37161516

1. Waarden onder de **rapportagegrens** (RG)
   Geen actieve opvolging. De waarde is niet boven de rapportagegrens aangetroffen.

2. Aangetroffen maar niet normoverschrijdend
   Geen acute actie. De waarde is niet boven de geldende milieukwaliteitsnormen aangetroffen. De gegevens worden wel geregistreerd, gevalideerd en meegenomen in trendanalyse en indien KRW stof in de KRW-beoordeling.

3. Overschrijding van de **Jaargemiddelde-Milieukwaliteitsnorm** (JG-MKN)
   Beleidsmatige opvolging. HHNK beoordeelt de meetreeks en koppelt bevindingen terug in de KRW rapportage. Hierbij wordt bekeken of de JG-MKN als gemiddelde op jaarbasis wordt overschreden (conform methodiek JG-MKN) of dat het een eenmalige overschrijding betreft waarbij het jaargemiddelde onder de norm blijft.

4. Overschrijding van **Maximaal Aanvaardbare Concentratie** (MAC-MKN) of het **Maximaal Toelaatbare Risico** (MTR, langdurige blootstelling) bij een toegelaten middel
   Signalering en acties gericht op bronopsporing. HHNK heeft een proces ingericht waarbij in het geval van normoverschrijdingen wordt bepaald of mogelijke bronnen kunnen worden onderzocht. Er wordt opgetreden binnen de eigen bevoegdheden.

5. Overschrijding van MAC-MKN of MTR bij een verboden middel
   HHNK meldt de overschrijding bij de NVWA en er wordt opgetreden binnen de eigen bevoegdheden.

3. HHNK factcheck (MOB en Agrifacts)

HHNK heeft de bevindingen uit de rapportages van zowel MOB als Agrifacts vergeleken met actuele meetgegevens uit onze database (Aquadesk). Daarbij is gebruikgemaakt van meetpunt 204002, gelegen in Zwanenwater, voor de periode 2020–2024. Zowel MOB als Agrifacts betrekken ook meetgegevens van meetpunten buiten het Zwanenwater.

Voor de zuiverheid van de analyse en het toetsen op het aantreffen van middelen in het Zwanenwater heeft HHNK ervoor gekozen geen meetpunten uit de verdere omgeving te betrekken, omdat deze geen feitelijke basis vormen voor het aantreffen in het Zwanenwater.

Uit de vergelijking van de rapportages van MOB en Agrifacts blijkt dat MOB meerdere normoverschrijdingen rapporteert die feitelijk onjuist zijn. Het gaat om Irgarol, Trichloorfon en Fipronil: deze stoffen zijn door MOB als overschrijdend gepresenteerd, maar staan niet meer in AquaDesk of liggen onder de rapportagegrens. Vermoedelijk heeft MOB gebruik gemaakt van een andere informatiebron en zijn de betreffende meetgegevens via herrapportages gewijzigd. Agrifacts bevestigt deze bevindingen in hun eigen factcheck.

Daarnaast noemt MOB Benefin als normoverschrijdend op meetpunt 204002. Deze specifieke waarde blijkt na controle van HHNK incorrect, wat Agrifacts ook aangeeft. HHNK stelt echter vast dat Benefin op een andere datum binnen de scope van MOB wél normoverschrijdend is gemeten, waardoor de stof in algemene zin terecht als overschrijdend wordt beschouwd, maar niet op het door MOB genoemde moment.

Na datacontrole door HHNK blijven er zeven normoverschrijdingen over die in de MOB rapportage worden benoemd en door HHNK eerder als correct zijn bevonden: Benefin, Hexachloorbenzeen, Tetrachloorvinfos, Fenchloorfos, Mevinfos, Ethylbromofos en Tefluthrin. Agrifacts betwist deze bevindingen met de motivering dat het waarschijnlijk labfouten betreft, omdat zes van deze stoffen afkomstig zijn uit één monster van 7-3-2022. HHNK heeft deze waarden in 2024 geverifieerd bij het laboratorium, waarna is bevestigd dat deze analyseresultaten technisch correct zijn gerapporteerd (zie hoofdstuk 5). In alle gevallen betreft het een eenmalige piekmeting boven de JG-MKN of MTR. Deze grenswaarden betreffen een norm voor langdurige blootstelling en worden daarom beoordeeld op basis van jaargemiddelden. Incidentele overschrijdingen van individuele meetwaarden duiden op mogelijke aandachtspunten, maar vormen op zichzelf geen normoverschrijding.

Een deel van de overige stoffen die MOB heeft aangetroffen boven de rapportagegrens, maar onder de geldende milieukwaliteitsnormen, blijkt na HHNK-controle dat vier van deze bevindingen incorrect zijn: Dinoterb, Dinoseb, Imidacloprid en Carbendazim. Deze stoffen zijn niet boven de rapportagegrens aangetroffen of niet in Aquadesk opgenomen, Agrifacts komt tot dezelfde conclusie en motiveert dit met de conclusie dat de waarden uit AquaDesk zijn verwijderd (herrapportage) of op grotere afstand van meetpunt 204002 zijn aangetroffen. HHNK heeft zich in deze factcheck, zoals eerder aangegeven, uitsluitend gericht op meetpunt 204002.

De volgende stoffen die zijn aangetroffen boven de rapportagegrens, maar onder de geldende milieukwaliteitsnormen, zijn door HHNK en Waterproef in 2024 als correct bevonden: Triazofos, DEET, Tetrachloorvinfos, Chloorprofam, Cumafos, Spiromesifen, Chloordaan, Fenitrothion, Fosalon, Furalaxyl, Malathion, Trifluraline, Procymidon, 2,6-dichloorbenzamide, Methylbromofos, Chloorpyrifos en Lindaan (c-HCH). Een groot deel hiervan is eveneens afkomstig uit hetzelfde monster van 7-3-2022.

4. Actieve opvolging volgens het handelingskader

Op basis van de actuele data in Aquadesk concludeert HHNK dat er vier stoffen overblijven die daadwerkelijk aanleiding geven tot actieve opvolging: Fenchloorfos, Tetrachloorvinfos, Benefin en Tefluthrin. Deze middelen overschrijden de MTR-norm, o.b.v. een eenmalige piekmeting, en vallen daarmee binnen de categorieën van het handelingskader waarin HHNK een actieve rol heeft (tabel 1). Voor deze stoffen beoordeelt HHNK of bronopsporing mogelijk en proportioneel is. Bij verboden middelen worden de bevindingen gemeld aan de NVWA.

Tabel 1 gewasbeschermingsmiddelen welke binnen een handelingskader van HHNK vallen.

Werkzame stof	Opmerkingen	Overschrijding norm	Handelingskader HHNK
Benefin	Geen toelating per 2005	MTR	5
Tetrachloorvinfos	Geen toelating per 2007	MTR	5
Fenchloorfos	Geen toelating per 2007	MTR	5
Tefluthrin	Toegelaten als GBM	MTR	4

Alle overige stoffen die door MOB zijn genoemd vallen in de categorie waarvoor geen actieve opvolging nodig is. Deze stoffen zijn niet normoverschrijdend of liggen onder de rapportagegrens en worden daarom uitsluitend geregistreerd en gevalideerd.

5. Heronderzoek Waterproef

Op 13 maart 2024 heeft HHNK een formele melding gedaan bij Waterproef over opvallende analyseresultaten van 7 maart 2022. Waterproef heeft een volledig geaccrediteerd heronderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek toont aan dat:

- alle betreffende GBM-resultaten voldoen aan de kwaliteitseisen;
- enkele waarden zijn aangepast vanwege gewijzigde rapportagegrenzen;
- zestien monsters uit 2020 zijn gecorrigeerd vanwege een conversiefout;
- geen laboratoriumfouten zijn gevonden die de validiteit beïnvloeden.

De piekwaarden van o.a. Fenchloorfos, Tetrachloorvinfos, Mevinfos, Hexachloorbenzeen en Ethylbromofos zijn destijds door Waterproef bevestigd als correct.

6. Reflecties

<u>Reflectie ten aanzien van het rapport MOB:</u>
Uit de feitelijke data-analyse komt naar voren dat HHNK enkele conclusies van MOB onderschrijft, maar op onderdelen als incorrect beoordeelt. Daarbij is het belangrijk om te duiden dat:

- een deel van de genoemde overschrijdingen was al geherrapporteerd;
- sommige signaleringen niet toetsbaar zijn omdat de waarde onder de rapportagegrens ligt;
- meerdere conclusies zijn gebaseerd op één enkele meetwaarde;
- de clustering rond 7-3-2022 een uitzonderlijke meetserie betreft, zie ook de reflectie van HHNK hieronder;
- de emissies en mogelijke bronnen van de resterende stoffen zijn beoordeeld binnen het HHNK-handelingskader.

<u>Reflectie ten aanzien van het rapport Agrifacts:</u>
Voor de bevindingen van Agrifacts geldt eveneens dat HHNK deze ten dele kan onderschrijven, maar op onderdelen als incorrect beoordeelt. Agrifacts schrijft een groot deel van de bevindingen van MOB toe aan vermoedelijke laboratoriumfouten (vals positief) of als niet relevant (op geruime afstand van Zwanenwater gelegen). Onder de vermoedelijke laboratoriumfouten valt volgens Agrifacts ook de meetserie van 7-3-2022, zie reflectie HHNK hieronder.

<u>Reflectie HHNK:</u>
Dit memo start met de constatering dat incidentele afwijkingen in monitoring nooit volledig kunnen worden uitgesloten en dat kwaliteitsborging een continu leerproces is. HHNK staat achter de verificatie door Waterproef met betrekking tot de meetserie van 7-3-2022 en gaat ervan uit dat het laboratorium correct procedureel heeft gehandeld.

Op basis van voortschrijdende inzichten vragen we in het heden in geval van sterk afwijkende meetwaarden om een herhaling van de meting dan wel een extra monstername. De meetserie van 7-3-2022 is afwijkend. Op basis van onze huidige handelswijze zouden we deze meetserie bestempelen als niet representatief in de meetreeks. Dat hoeft overigens niet te betekenen dat er sprake is van een foutieve meetserie, maar wel dat het een signaal is om verder te onderzoeken. Het signaleren en duiden van uitzonderlijke meetwaarden wordt het komend najaar verder uitgewerkt en een steeds belangrijker onderdeel van onze werkwijze.